

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра музичного мистецтва

**СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента**

«ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО»

**Підготовки Бакалавра
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної програми Музичне мистецтво**

Луцьк – 2024

Силабус освітнього компонента «Інструментознавство» підготовки бакалавра, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво, за освітньою програмою «Музичне мистецтво»

Розробник: Охманюк В.Ф., заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри музичного мистецтва.

Погоджено

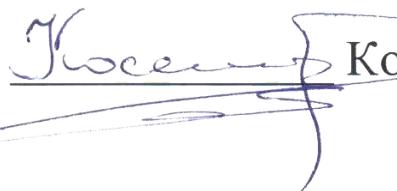
Гарант освітньо-професійної програми

Гонтар Олег Савович

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри музичного мистецтва

протокол № 2 від 19 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри: Косинєць Іван Іванович

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання на базі ПЗСО, НРК 5	02 – культура і мистецтво	Вибіркова Рік навчання 4 Семестр 7-ий Лекції 10 год. Практичні (семінарські) 20 год. Лабораторні __ год. Індивідуальні __ год. Самостійна робота 110 год. Консультації 10 год. Форма контролю: залік
Кількість годин / кредитів <u>150 / 5</u>	025 – Музичне мистецтво	
ІНДЗ: <u>немає</u>	Музичне мистецтво Перший бакалаврський	
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові **Охманюк Віталій Федорович**

Науковий ступінь **кандидат мистецтвознавства**

Вчене звання **професор**

Посада **професор кафедри музичного мистецтва**

Контактна інформація (050 5646275, ел. адреса: ohmanuk.vitalij@vnu.edu.ua)

Дні занять.....

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація ОК.

Освітній компонент «Інструментознавство» передбачає вивчення основ загального інструментознавства. Він розрахований на здобувачів вищої освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво», що навчаються гри на музичних інструментах на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Основну увагу предмета зосереджено на головних властивостях (акустичних, технічних й виражальних) музичних інструментів, що використовуються ансамблевому (оркестровому) виконавстві. На заняттях, відповідно до теми та рівня музичної підготовки здобувачів освіти, використовуються інструменти, партитури (оркестрові, ансамблеві), аудіо-, відео записи звучання музичних інструментів.

2. Пререквізити Засвоєння вибіркового ОК «Інструментознавство» передбачає інтеграцію знань, умінь та навичок з таких дисциплін: «Вокально-оркестровий клас», «Фортепіано та інструментальний ансамбль», «Практика керівництва аматорським музичним колективом»/

Постреквізити Освітні компоненти, які будуть використовувати результати навчання даного ОК: «Музичний фольклор та етнічна музика», «Методика і практикум роботи з творчим колективом», «Фахова майстерність».

3. Мета і завдання освітнього компонента:

- підготовка високопрофесійного керівника інструментального колективу до викладацької та творчої діяльності;
- виховання активної творчої особистості майбутнього фахівця з музичного мистецтва та керівника інструментального колективу з глибокими теоретичними знаннями та відповідними практичними навичками.

Основними завданнями вивчення ОК «Інструментознавство» є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з музичними інструментами (народними, класичними), що використовуються в Україні, їх походженням, розвитком, конструкцією, класифікацією, музично-виражальними засобами та іншими відомостями.
- ознайомитися з розташуванням оркестрових інструментів у партитурі (ансамблева, оркестрова).

4. Результати навчання (компетентності):

Загальні компетентності (далі ЗК):

ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК12. Здатність працювати автономно;

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (далі ФК)

ФК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва;

ФК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва;

ФК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва;

ФК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності;

ФК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу;

ФК11. Здатність оперувати професійною термінологією;

ФК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності;

ФК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності;

ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;

ПРН10. Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом;

ПРН11. Застосовувати теоретичні знання та навички в менеджерській діяльності;

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно – категоріальним апаратом;

ПРН13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність;

ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу /диригування;

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва;

ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					*Форма контролю/ Бали
	Усього	Лек.	Практ. (Семін)	Сам. роб.	Конс.	
Змістовий модуль 1. Музичні інструменти оркестру українських народних інструментів						
Тема 1. Поняття про музичний інструмент, про музичне українське інструментознавство.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 2. Історія розвитку, види і типові склади оркестрів народних інструментів.	15	1	2	11	1	ДС/4

Тема 3. Народні струнні інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 4. Народні духові інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 5. Народні ударні інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості.	15	1	2	11	1	ДС/4
Разом за змістовним модулем 1	75	5	10	55	5	20
Змістовий модуль 2. Музичні інструменти симфонічного оркестру. Розташування інструментів в партитурі						
Тема 6. Симфонічний оркестр: історія розвитку, особливості звучання.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 7. Основні акустичні, технічні, виражальні властивості струнної групи інструментів симфонічного оркестру.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 8. Основні акустичні, технічні, виражальні властивості групи духових інструментів симфонічного оркестру.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 9. Основні акустичні, технічні, виражальні властивості групи ударних інструментів симфонічного оркестру.	15	1	2	11	1	ДС/4
Тема 10. Розташування оркестрових інструментів у партитурі (ансамблева, оркестрова).	15	1	2	11	1	ДС/4
Разом за змістовним модулем 2	75	5	10	55	5	20
Модульна контрольна робота						МКР/60
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

5.1. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	*Форма контролю /Кількість годин
1.	Поняття про музичний інструмент. Сфера побутування українських народних інструментів. Автохтонні та автентичні інструменти. Поняття про музичне інструментознавство, українське інструментознавство. Класифікація музичних інструментів. Акустика музичних інструментів.	ДБ/2

2.	Історія розвитку оркестрів народних інструментів. Види і типові склади оркестрів, ансамблів: оркестр народних інструментів мішаного складу, оркестр українських народних інструментів, ансамбль баянів, духові оркестри, ансамбль домр, ансамбль бандур. Ознайомлення з партитурами різних видів ансамблів та оркестрів. Розташування інструментів в оркестрі	ДБ/2
3.	Народні струнні інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості. Щипкові інструменти (<i>домра, кобза, бандура, торбан, гітара</i>): стрій, діапазон, способи гри, використання, особливості звучання. Смичково-ударні інструменти (<i>басоля</i>), струнно-ударні інструменти (<i>цимбали, козобас</i>), фрикційні інструменти (<i>ліра, бугай</i>): стрій, діапазон, способи гри, використання, особливості звучання	ДБ/2
4.	Народні духові інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості. Свисткові інструменти (<i>свистун, окарина, сопілка, кувиця</i>), язичкові інструменти (<i>ріжок, дуда, сурма, дримба, баян, акордеон, концертіна, бандонеон</i>), мундштучні інструменти (<i>трембіта, козацька труба, ріг</i>): стрій, діапазон, способи гри, використання, особливості звучання	ДБ/2
5.	Народні ударні інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості. Мембрани інструменти (<i>литаври, бубон, великий барабан, бухало, тарілка</i>), самозвучні інструменти (<i>підкова, тарілки</i>), 4.8. шумові інструменти (<i>деркач, торохкало, брязкальця, рубель і качалка</i>): способи гри, використання, особливості звучання	ДБ/2
6.	Симфонічний оркестр: історія розвитку, особливості звучання. Види оркестрів. Розташування інструментів в оркестрі	ДБ/2
7.	Струнно-смичкові інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості. <i>Скрипка, альт, віолончель, контрабас, арфа</i> : стрій, діапазон, способи гри, використання	ДБ/2
8.	Духові інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості. Група дерев'яних духових інструментів (<i>флейта, гобой, кларнет, фагот, контрафагот, саксофони</i>). Група мідних духових інструментів (<i>валторна, труба, тромбон, туба</i>): стрій, діапазон, способи гри, використання	ДБ/2
9.	Ударні інструменти – основні акустичні, технічні, виражальні властивості: з визначеною висотою (<i>литаври, дзвіночки, ксилофон, вібрафон, челеста, дзвони</i>): стрій, діапазон, способи гри, використання; без визначеної висоти (<i>трикутник, канстаньети, бубон і тамбурун, малий барабан, великий барабан, тарілки, тамтам</i>): рідковживані інструменти (бонги, том-том, коробочка, сирена); клавішні інструменти (<i>фортеціано, орган</i>); способи гри, використання.	ДБ/2
10.	Розташування оркестрових інструментів у партитурі (ансамблева, оркестрова). Ознайомлення з партитурами різних видів оркестрів. Правила запису партитури	ДБ/2
Разом		ДБ/20

5.2. Самостійна робота

№ з/п	Завдання	*Форма контролю /Кількість годин
1.	Визначити поняття про музичне українське інструментознавство, про музичний інструмент. Розглянути сферу побутування українських народних інструментів.Автохтонні та автентичні інструменти. Класифікувати українські музичні інструменти.	IPC/11
2.	Ознайомитись з партитурами різних видів оркестрів (ансамблів) українських народних інструментів. Здійснити порівняльний аналіз партитур. Оркестр народних інструментів мішаного складу. Оркестр українських народних інструментів. Ансамбль баянів. Духові оркестри. Ансамбль домр. Ансамбль бандур. Вивчити Розташування інструментів в оркестрі.	IPC/11
3.	Народні струнні інструменти. Знайти і надати додаткову інформацію про історію музичних інструментів, майстрів-конструкторів, виконавці на музичних інструментах (відповідно до теми)	IPC/11
4.	Народні духові інструменти. Знайти і надати додаткову інформацію про історію музичних інструментів, майстрів-конструкторів, виконавці на музичних інструментах (відповідно до теми)	IPC/11
5.	Народні ударні інструменти. Знайти і надати додаткову інформацію про історію музичних інструментів, майстрів-конструкторів, виконавці на музичних інструментах (відповідно до теми)	IPC/11
6.	Ознайомитися з історією виникнення та розвитку сучасних оркестрів. Визначити функції і правила запису інструментальних партій симфонічного оркестру та оркестру українських народних інструментів	IPC/11
7.	Інструменти симфонічного оркестру. Знайти й надати додаткову інформацію про історію створення інструментів симфонічного оркестру, майстрів-конструкторів, виконавців (струнно-смичкова група)	IPC/11
8.	Інструменти симфонічного оркестру. Знайти й надати додаткову інформацію про історію створення інструментів симфонічного оркестру, майстрів-конструкторів, виконавців (духові інструменти)	IPC/11
9.	Інструменти симфонічного оркестру. Знайти й надати додаткову інформацію про історію створення інструментів симфонічного оркестру, майстрів-конструкторів, виконавців (ударні і клавішні інструменти)	IPC/11
10.	Визначити завдання та функції освітнього компоненту інструментознавства. Зробити практичний аналіз музичних інструментів для оркестрів та ансамблів	IPC/11
Разом		IPC/ 110

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, IPC – індивідуальна робота здобувача, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота.

5.3. Консультації

Надання методичної допомоги, забезпечення ілюстрованим матеріалом.

10

IV. Політика оцінювання

В процесі вивчення вибіркового ОК використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, індуктивні, репродуктивні, інтерактивні, стимулювання та мотивації, контролю, корекції, індивідуальні, командні, дослідницько-творчі проєкти.

Політика викладача щодо здобувача вищої освіти. Відвідування занять здобувачами є обов’язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба здобувача, сімейні обставини).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані здобувачем самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних робіт. Якщо здобувач освіти має вагомі причини, що не дозволяють йому відвідувати лекції або практичні заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовка здобувача вищої освіти до практичних занять є самостійним. За потреби здобувач може отримати консультацію у викладача у поза аудиторний час.

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватись етичних норм та не допускати обману та плагіату. Обман та плагіат включають подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання.

Залік проводиться в терміни визначені деканатом у 7-му семестрі. З метою поточної діагностики роботи здобувача, теми оцінюються в 40 балів.

Здобувачам, що не з’явилися на диференційований залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін встановлений деканатом. Крайній термін здачі заліку дозволяється деканатом тільки в присутності комісії з трьох викладачів, які визначив деканат, включаючи викладача, який вів дисципліну.

V. Підсумковий контроль

1. Розподіл балів та критерії оцінювання за модульною системою

Поточний модуль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 2	
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					МКР	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	МКР	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	60	100

Критерії оцінювання поточної роботи здобувача вищої освіти:

Успішне розкриття питань по темі оцінюється 4 балами; добре розкриття – 3 балами; неповне розкриття – 2 балами; часткове розкриття – 1 балом; не розкриття питання – 0 балів.

Загальна сума поточного контролю становить **40 балів**.

Після освоєння змістового модуля № 1, № 2 – виконується модульна контрольна робота, яка оцінюється **60 балів**.

Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше **75 балів**, то за письмовою згодою здобувача вона може зарахуватися як підсумкова оцінка з освітнього компонента. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач складає **залик**. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт анулюються.

2.Структура та критерії оцінювання заліку

Формою підсумкового контролю ВК «Інструментознавство» є залік, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: практичних занять, модульних контрольних робіт. Можливі додаткові бали за участь з доповіддю на наукових конференціях, круглих столах.

Залік виставляється за умови, якщо здобувач виконав усі види навчальної роботи, які визначені силабусом освітнього компонента, та отримав не менше 60 балів.

«Зараховано» – 60-100 балів – виставляється, якщо здобувач засвоїв навчальний матеріал згідно навчальної програми, володіє передбаченими теоретичними знаннями та практичними навичками. Вміє застосовувати набуті знання на практиці.

«Не зараховано» – 0-59 балів – здобувач оволодів матеріалом згідно програми на недостатньому рівні, не володіє передбаченими теоретичними знаннями та практичними навичками. Не вміє застосовувати набуті знання на практиці.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	Відмінна відповідь
82 – 89	Дуже добре	B	Вище середнього рівня
75 - 81	Добре	C	Загалом хороша відповідь
67 - 74	Задовільно	D	Непогано
60 - 66	Достатньо	E	Відповідь відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Барсова І. Книга про оркестр. К.: Музич. Україна, 1988. 157 с.
2. Гордійчук М. Історія української музики. К.: Наук. думка, 1989.– Т. 1.– 241 с.
3. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів. К.: Музич. Україна, 1988. 79 с.
4. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підруч. для вищ. та серед. муз. навч. закл. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 420 с.
5. Дейнега В. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 22: Музичне виконавство. Кн. 8. К., 2002. С. 119–129.
6. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів. К.: Музич. Україна, 1981. 110 с.
7. Ільченко О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності: монографія. К.: КДІК, 1994. 116 с.
8. Кучерук В.Ф., Кучерук Н. П., Олексюк О.М. Оркестровий клас: навч. посіб. для вищих навч. закл. Луцьк: Волин.нац.ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 240 с.
9. Кучерук В. Ф. Інструментальний ансамбль : хрестоматія для вищих навч. закл. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. 148 с.
12. Лапченко В. Методика початкового навчання. К.: Музич. Україна, 1985.
10. Охманюк В. Оркестровий клас: навч.-метод. посіб.: Ч.1. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 193 с.,
11. Охманюк В. Оркестровий клас: хрестоматія. ч. 2. Одеса: ОЛДІ-ПЛЮС, 2023. 209 с.

12. Роговська Є. В., Рутецький В. В. Оркестр народних інструментів: навчально-методичний посібник. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2014. 220 с.
13. Сідлецька Т. І. Практична культурологія. Історія народно-оркестрового виконавства України. Ч.2 Навчальний посібник [Електронний ресурс]. Вінниця ВНТУ, 2011. 73 с. Режим доступу: <http://posibnyky.vntu.edu.ua/pdf/000803.pdf>
14. Сточанська М. П. Лесі Українці: зб. ансамблевих партитур (перекладення, аранжування, обробка) творів з репертуару тріо бандуристок «Дивоструни». – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 132 с.
15. Сточанська М. П. Напровесні: збірник ансамблевих партитур (аранжування, обробка) творів із репертуару тріо бандуристок «Дивоструни». Луцьк: Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. 128 с., іл.,CD.
16. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. Х., 2002. 288 с.
17. Хащеватська С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Вінниця, НОВА КНИГА, 2008. 256 с.
18. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. К.: Техніка, 2003. 264 с.
- .